

En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk Slutbetänkande

Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk Delbetänkande

Göran Örlander 24 sept. 2025
Särskild utredare
Professor emeritus

Syfte och uppdrag

- Främja ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk.
- Ökad skoglig tillväxt och ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa.
- Bidra till klimatomställning, jobb och tillväxt.

Föreslå:

- Samhällsekonomiskt effektiva åtgärder som stärker incitament, investeringsvilja och näringsfrihet i skogsnäringen.
- Utredarens förslag ska innebära att de två målen för skogspolitiken fortsatt ska vara jämställda.

Delbetänkande 18 december 2024

Remissvar 14 maj 2025

Förslag, exempel

- Ersättning till skogsbrukare som ej får bruka sin skog genom skogsmarksskyddsområde
- Anmälan för samråd (MB) och avverkningsanmälan (SvL) åtskiljs. Tydlig lista på vad som behöver samrådats enligt MB, fler åtgärder hanteras enbart via SvL, m.m.
- Effektivare hantering av ärenden som överklagas, dispensärenden, domstolsärenden, Skogsstyrelsens roll, mm.
- Tydliggörande av kunskapskravet när det gäller skogsbruk begränsa kostnaden för den enskilde

Våg vs Väv

Utvärdering av den svenska modellen för brukande av skog

Två jämställda mål: *produktion* och *miljö*

Undvika
detaljreglering

Frihet under
ansvar

Kunskaps-
baserad

Undvika
ekonomiska
stöd

Den svenska modellen

Politiken

- Förändrad lagstiftning i EU och i Sverige
- Förändrade styrmedel
- Mer detaljer och mindre förutsägbarhet

Skogen & brukandet

- Mer varierad skog
- Mer naturvårdsinsatser
- Mer virkesrik skog med högre tillväxt
- Avverkning och klimatnytta har ökat
- Vikande tillväxt, skador och dåliga förnygringsresultat

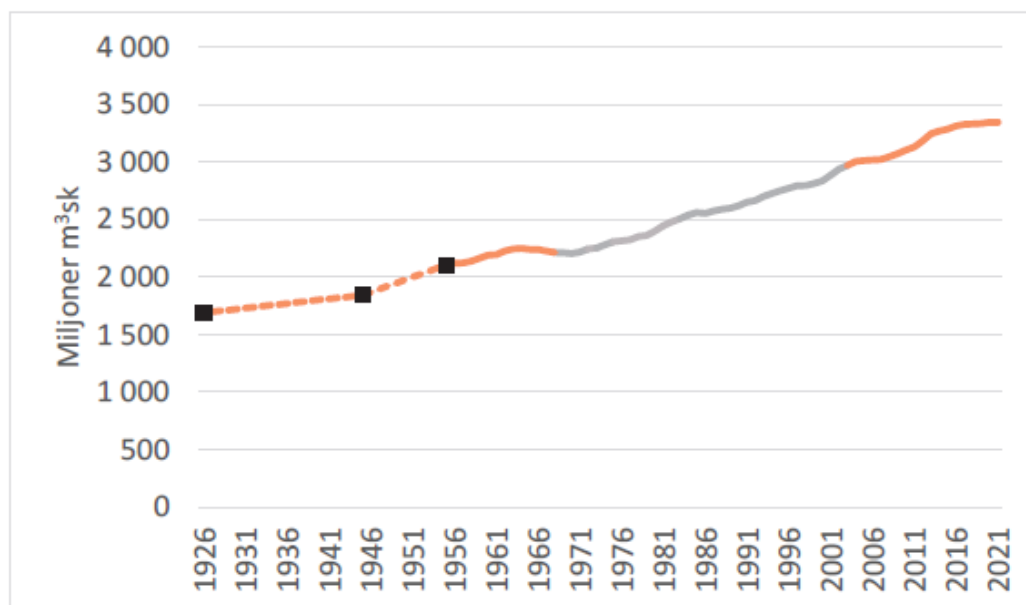
Skogssektorn

- Professionaliserat skogsbruk
- Sämre lönsamhet och stagnerad produktivitet
- Strukturumvandlad industri

Virkesförråd

Figur 3.7 Virkesförrådet av levande träd på produktiv skogsmark 1926–2021. Miljoner m³sk

Inklusive formellt skyddade områden, undantaget perioden 1969–2002 (grå linje). Interpolerade värden (streckad linje) mellan 1926–1945 samt mellan 1945–1955, därefter glidande femårsmedelvärden

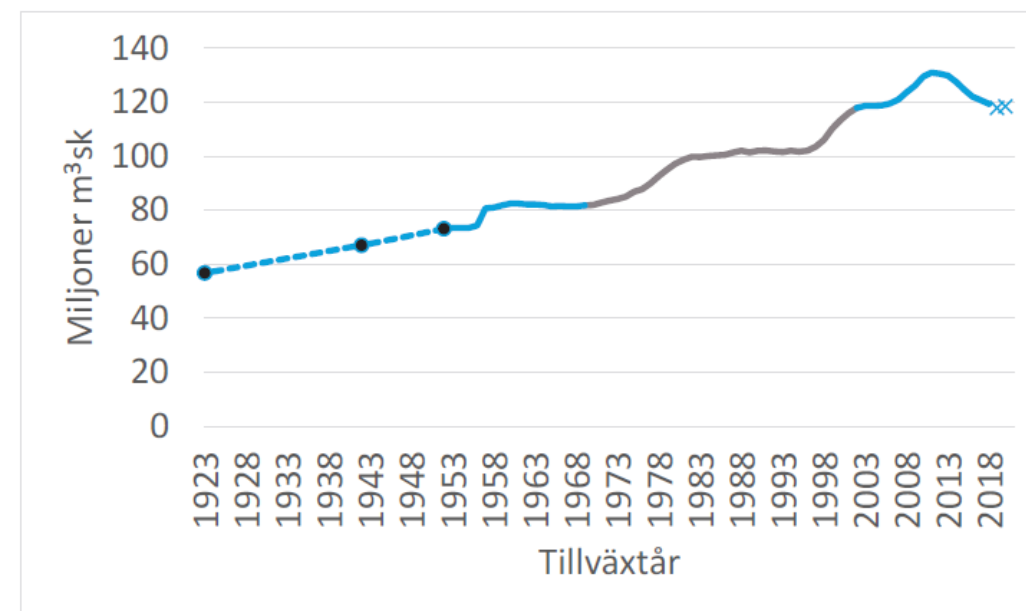

Källa: Fridman, J. och Nilsson, P. 2025.

Skogstillväxt

Figur 3.17 Årlig avsatt tillväxt (inklusive tillväxt från avvercade träd fr.o.m. 1957). Alla ägoslag. Miljoner m³sk. Exklusive formellt skyddade områden (grå linje) 1969–2002

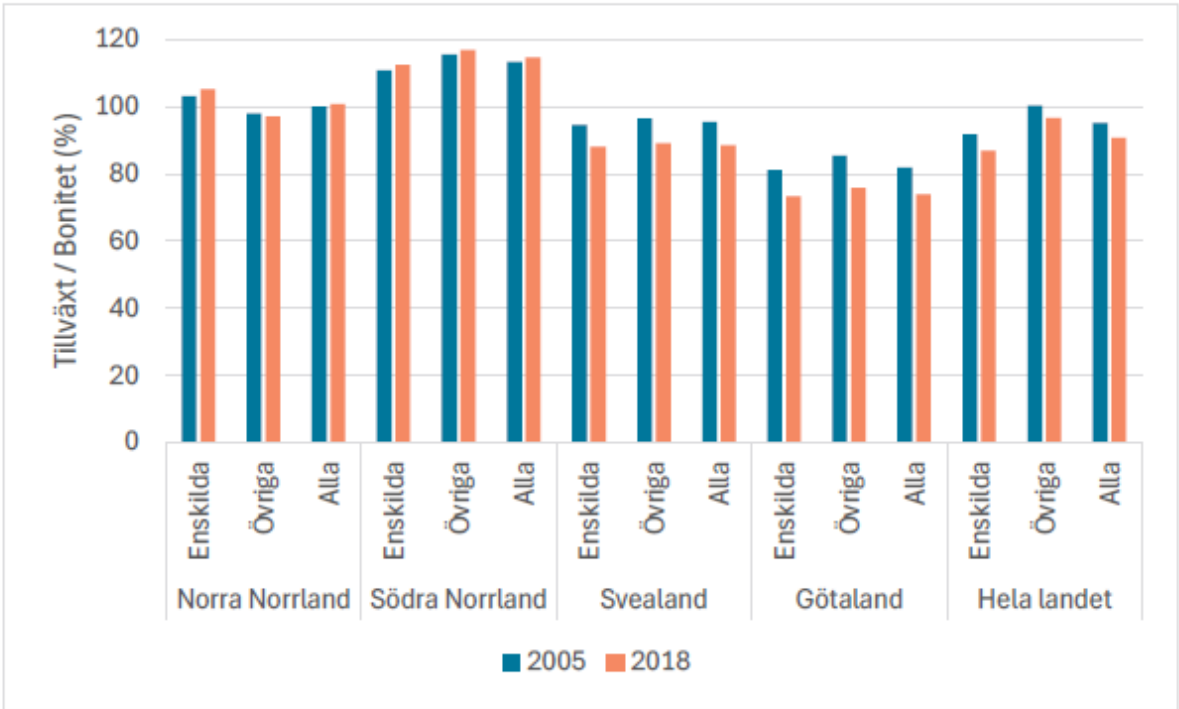
Interpolerade värden (streckad linje) 1923–1942 samt 1942–1952. Glidande femårsmedelvärden 1953–2018, därefter ettårsmedelvärden för 2019 och 2020 (osäkrare och därför markerade med X)

Källa: Fridman, J. och Nilsson, P. 2025.

Utnyttjandet av produktionspotentialen har minskat, men det finns regionala skillnader

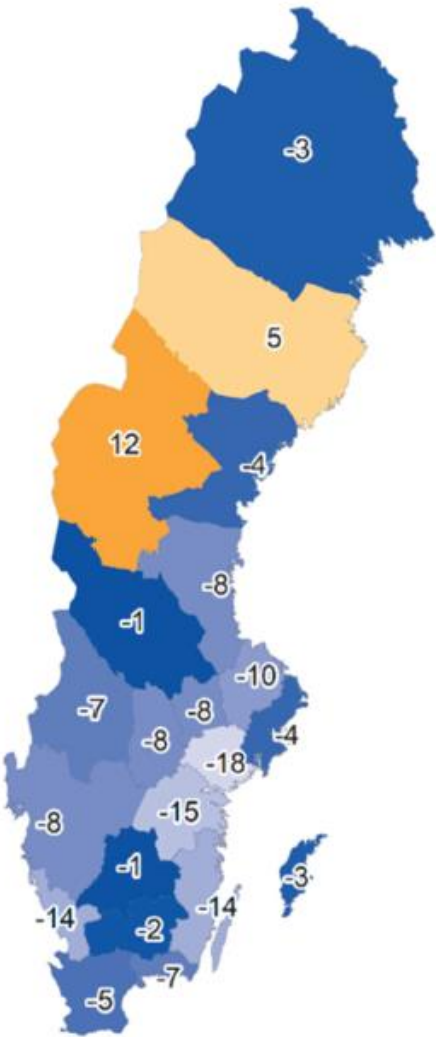
Figur 3.35 Relation mellan genomsnittlig årlig tillväxt och medelbonitet för två femårsperioder (2003–2007 respektive 2016–2020) fördelad på ägarkategorier inom landsdelar. Produktiv skogsmark utanför formellt skyddade områden

Källa: Fridman, J. och Nilsson, P. 2025

Figur 3.36 Länsvis förändring i procent av tillväxt ($m^3sk/ha, \text{år}$) i relation till bonitet ($m^3sk/ha, \text{år}$) mellan 2005 och 2018. Produktiv skogsmark utanför formellt skyddade områden

Ju mörkare blå färg desto lägre minskning och ju mörkare gul färg desto större ökning

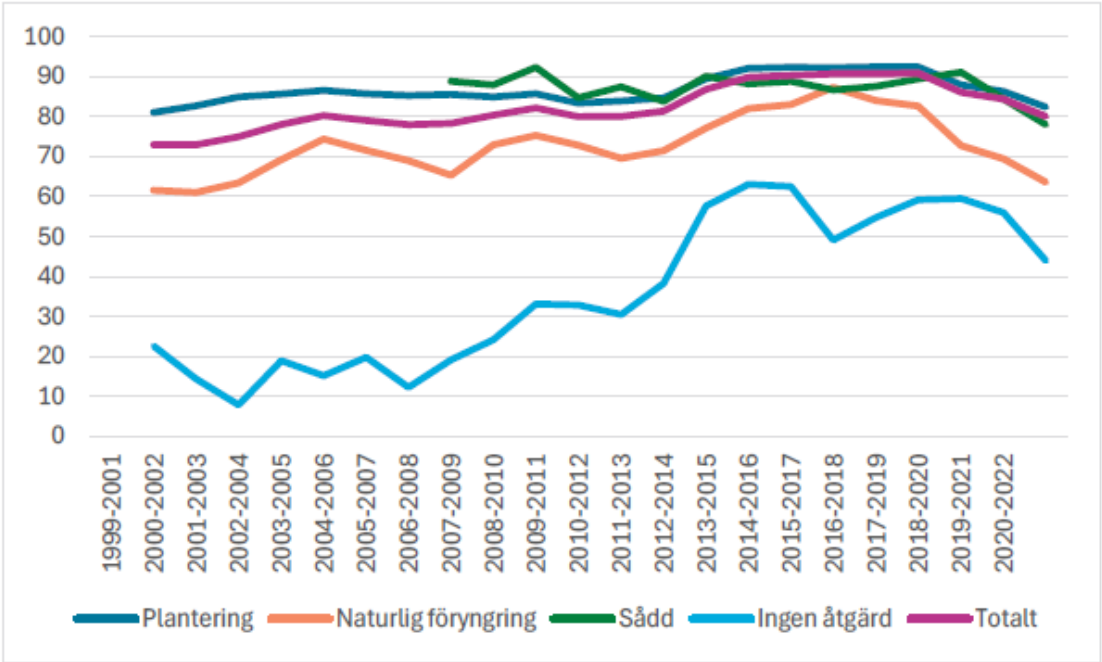

Källa: Fridman, J. och Nilsson, P. 2025.

Föryngringarnas och ungskogarnas kvalitet vad gäller produktion försämras.

Resultaten förbättrades fram till slutet av 2010-talet för Vid tiden kring 2020 var det inga eller endast mindre skillnader mellan landsdelar eller de två ägarkategorierna

Figur 3.47 Andel godkänd areal fördelat på föryngringsmetod. Glidande treårsmedelvärden

Källa: Skogsstyrelsen. Rapport 2024/12.

Figur 3.48 Genomsnittligt antal huvudplantor per hektar av tall (övre diagram) och gran (nedre diagram) i föryngringar i huggningsklassen B1 (medelhöjd <1,3 m) med tall- eller grandominerade föryngringar (>=65 procent tall respektive gran) fördelat på femårsperioder och landsdelar

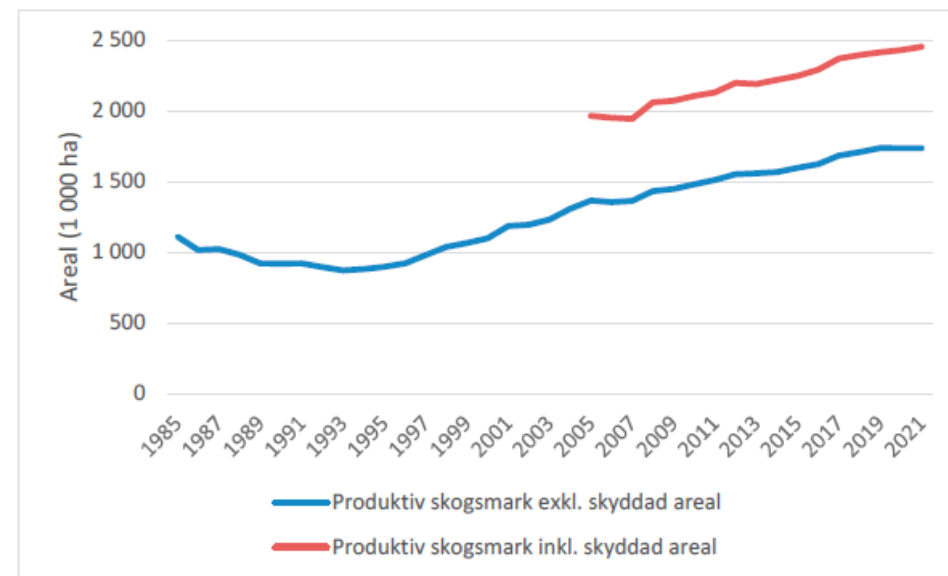
Källa: Fridman, J. och Nilsson, P. 2025.

Strukturer i skogslandskapet (utanför formellt skydd)

Arealen gammal skog har ökat sedan 1993 och uppgår nu till 2,5 miljoner hektar produktiv skogsmark varav 1,7 miljoner hektar återfinns utanför formellt skyddad skog.

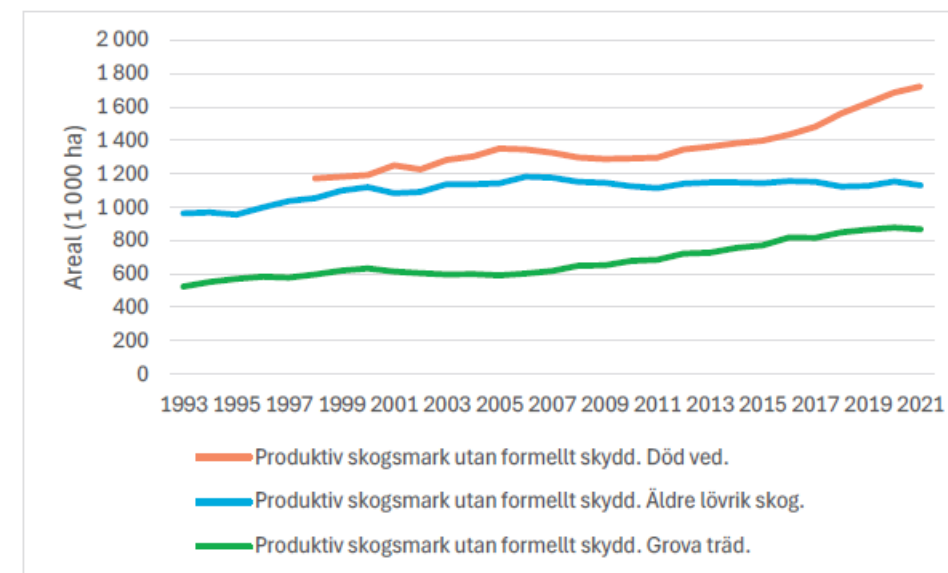
Värdefulla ekologiska strukturer (viss mängd död ved, grova träd eller äldre lövrik skog) har ökat. Störst ökning (65 procent) syns för arealen med grova träd och minst för äldre lövrik skog med 17 procents ökning.

Figur 3.87 Areal gammal skog. Produktiv skogsmark, inklusive och exklusive formellt skyddad skogsmark

Källa: SLU. Skogsdata 2025.

Figur 3.90 Strukturer i skogslandskapet

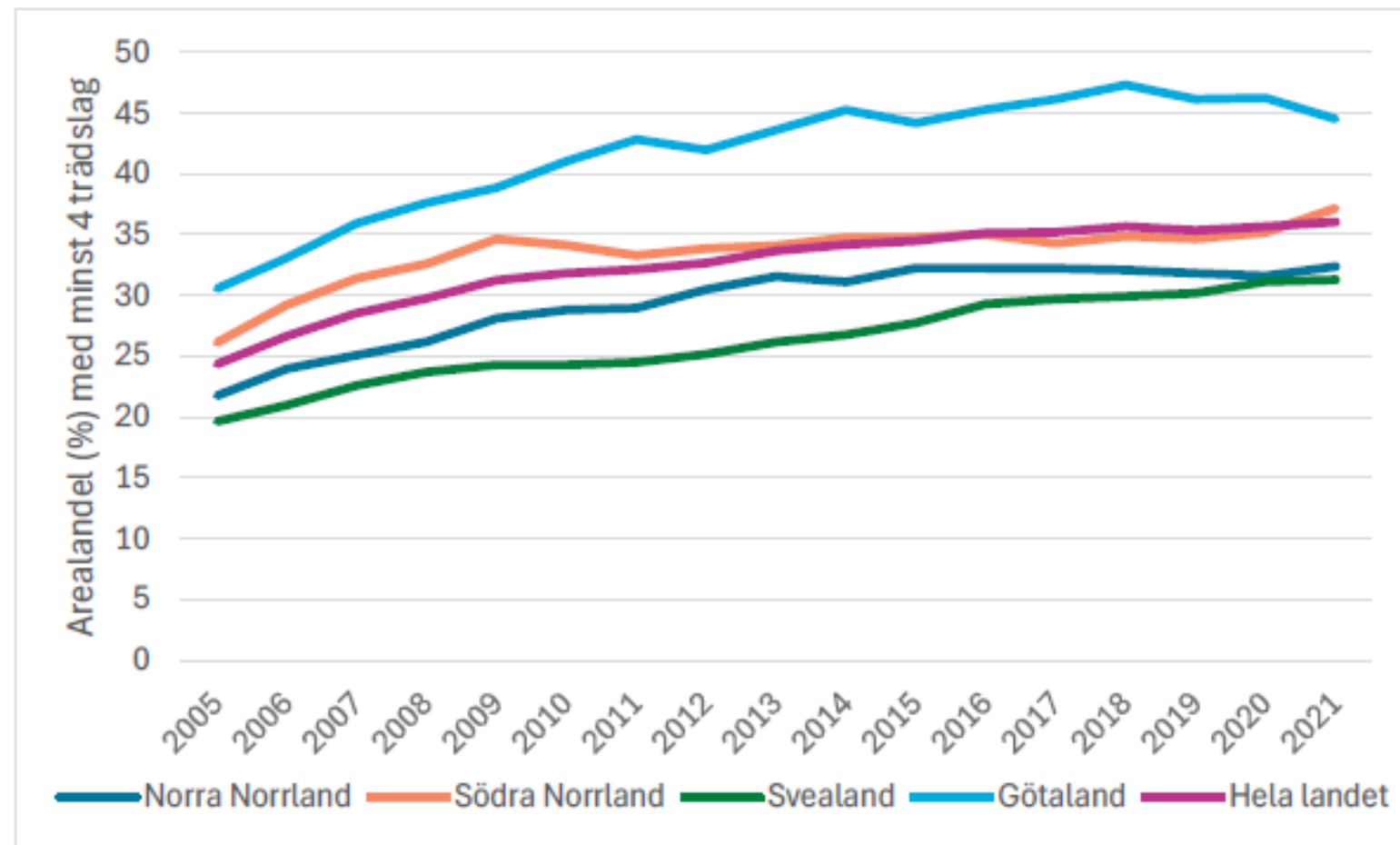

Källa: SLU. 2025-07-21. Strukturer i skogslandskapet.

Arealen med flera trädslag ökar

Arealen produktiv skogsmark utanför formellt skyddade områden har sedan mitten av 2000-talet alltmer förskjutits mot förekomst av fler trädslag. Klasserna med minst fyra trädslag har ökat betydligt under perioden, från 24 till 36 procent. Klassen 0–1 trädslag har minskat från åtta till sex procent.

Figur 3.15 Arealandel produktiv skogsmark med minst fyra trädslag fördelad på landsdelar och hela landet. Utanför formellt skyddade områden

Källa: Fridman, J. och Nilsson, P. 2025.

Förändrade avverkningsnivåer får stora konsekvenser

- jämförelse med BAU, 100 års sikt

Ökad tillväxt ger stor positiv effekt för klimatnytta, sysselsättning och samhälls-ekonomi. Ökade avsättningsarealer ökar behovet av tillväxt på övrig areal.

Fokus biologisk mångfald

- 420 miljarder kr
- 12 miljoner ton CO₂ per år
- 15 000 sysselsatta

Fokus tillväxt

- + 940 miljarder kr
- + 8 miljoner ton CO₂ per år
- + 45 000 sysselsatta

”Scenariot med ökat fokus på biologisk mångfald ger en positiv klimatnytta de första 30–40 åren. Därefter minskar den kraftigt, vilket ger ett nettoupptag på i genomsnitt 12 miljoner ton koldioxid per år mindre än i referensscenariot över en 100-årsperiod”

Lärdomar av historien och slutsatser för framtiden

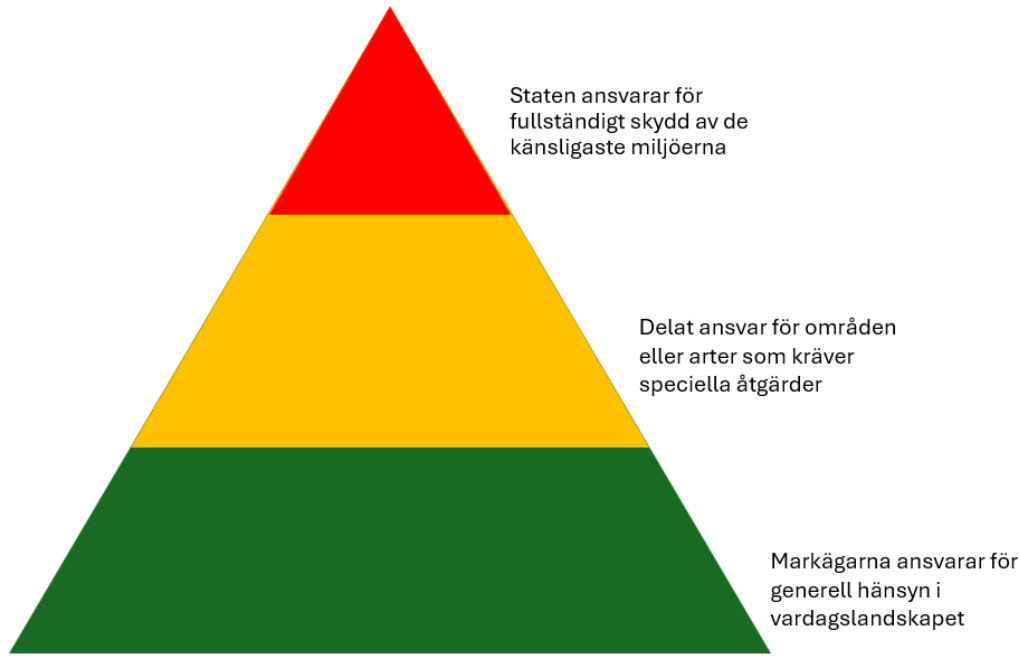
Den svenska modellen för brukande av skog är ändamålsenlig.

Modellen måste tillämpas med precision.

Modellen behöver tillämpas även utanför den traditionella skogspolitiken

Naturvård samt miljöhänsyn

Förslag:

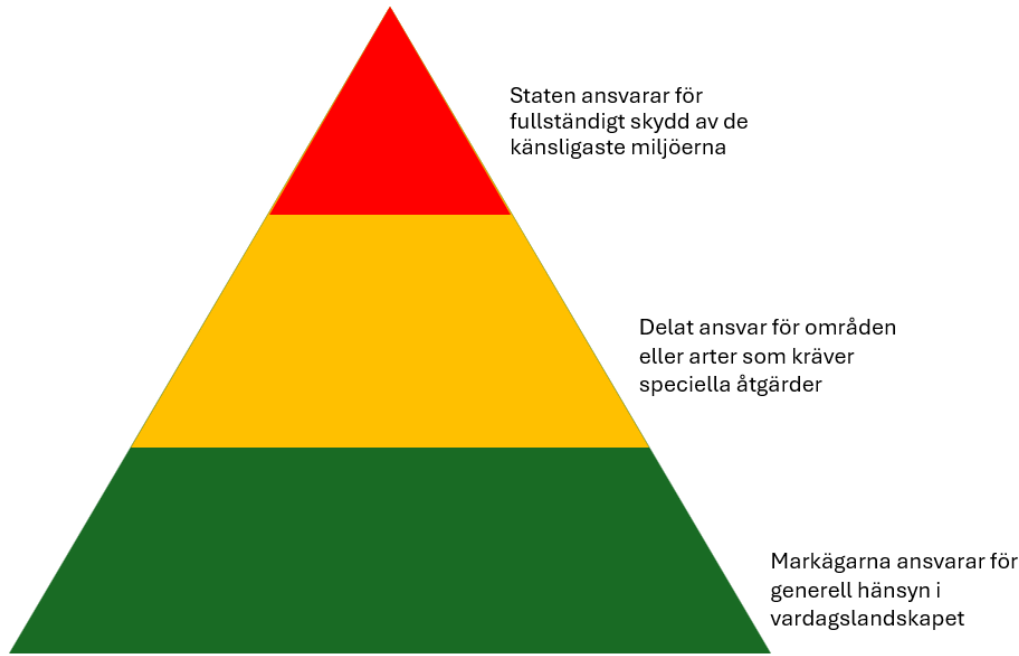

Källa: Egen illustration baserad på Prop. 1992/93:226.

- Förutsägbarhet och tydliga mål för naturvårdsavsättningar
- Regeringen uttalar en tydlig politisk avvägning för hur stor areal som bör undantas från skogsbruk.
- Naturvårdande skötsel
- Inrättade områdesskydd ska kunna upphävas om målet med skyddet inte bedöms rimligt att uppnå

Naturvård samt miljöhänsyn

Förslag:

Källa: Egen illustration baserad på Prop. 1992/93:226.

- Skogsmarksskyddsområde ersätter dagens fjällnäraersättning
- Strategi för att bevara, använda och utveckla de mest skyddsvärda kulturhistoriska lämningarna.
- Ändring på grund av felaktig översättning från EU-direktivet för vad som utgör en störning av fåglar
- I förväg utreds vilka fågelarter som befinner sig på en otillfredsställande populationsnivå

Fågelskydd, fördjupning

LRF kräver haverikommission efter fel i fågeldirektivet
2025-09-26

Dagens industri
Skogsbranschen rasar efter missen i fågeldirektivet

Utredningen, sidan 491

I den engelska språkversionen till artikel 5 d) i fågeldirektivet anges att ett förbud om att störa fåglar är villkorat på följande sätt.

...in so far as disturbance would be significant having regard to the objectives of this Directive...

I den franska språkversionen uttrycks samma sak på följande sätt.

...pour autant que la perturbation ait un effet significatif eu égard aux objectifs de la présente directive...

I den danska språkversionen står det följande.

...en sådan forstyrrelse har væsentlig betydning for formålet med dette direktiv...

Dessa språkversioner ska då jämföras med den svenska texten.

...i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med detta direktiv...

Jag anser att artskyddsförordningen ska ändras så att den svenska författningen bättre stämmer överens med andra språkversioner i EU vilket innebär ett steg mot att klargöra när en störning ska vara förbjuden.

Tydligare miljö kvalitetsmål

Levande skogar utvecklas genom ett förtydligande om att målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

EU:s regelverk och definitioner införs i miljömålssystemet

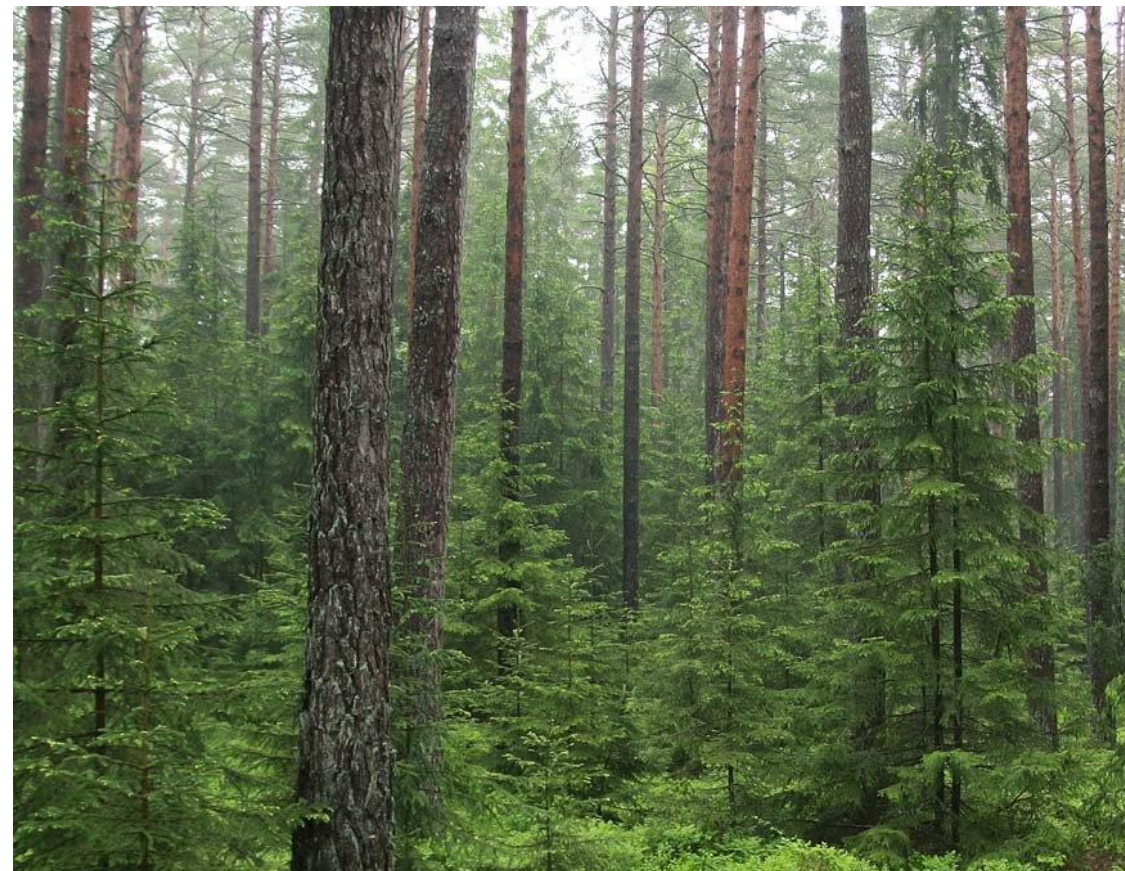
Skogsstyrelsen prioriterar arbetet med hänsynsuppföljningen.

Klimatnytta

Förslag

- Ökad skogsproduktion ger ökad klimatnytta
- Åtgärder för minskade skador i skogen, tex. viltskador
- Åtgärder för att klimatanpassa skogsbruket
- Skärpta föreskrifter avseende skogsskador, även i reservat
- Ett nytt mått för hur skogens klimatnytta redovisas
- Rådgivnings- och forskningssatsning

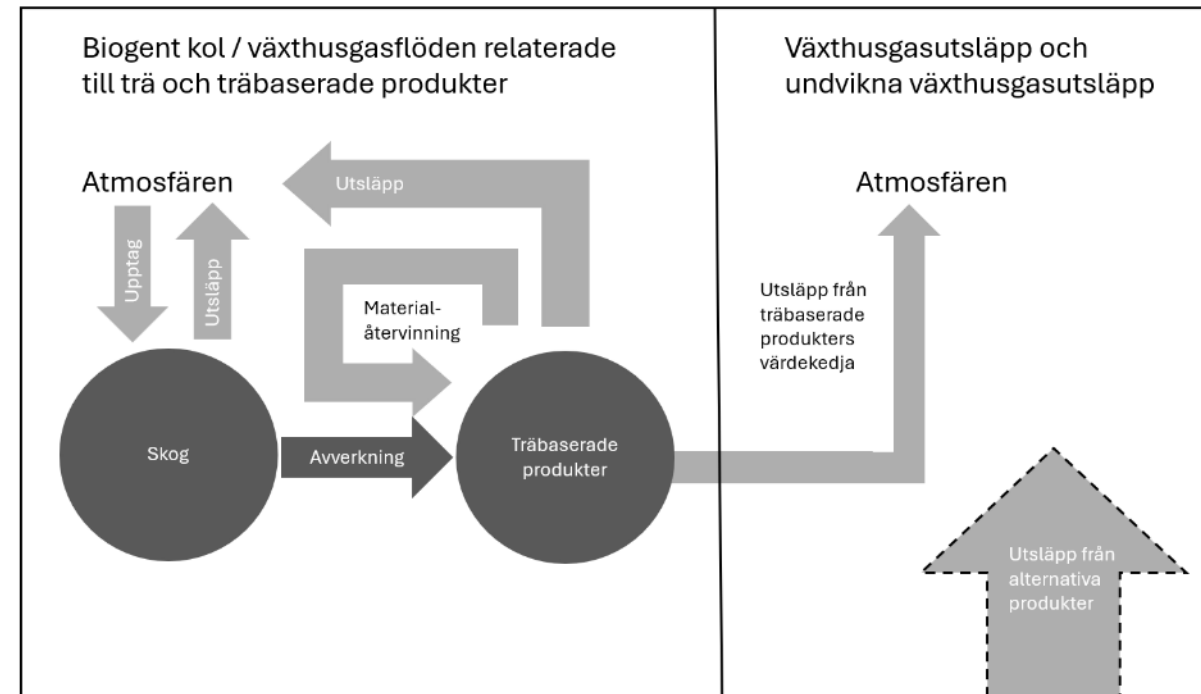

Synliggör skogens hela klimatnytta

Ett nytt mått för skogens klimatnytta ska redovisas

Inkludera de undanhållna fossila utsläppen

Inkludera utsläppen från värdekedjan

Källa: Figuren är återgiven från SS-ISO 13391-1:2025 med vederbörligt tillstånd av SIS, Svenska institutet för standarder. Copyright SIS. sis.se

Ökad skogstillväxt

Plantor, föryngringar & ungskogar

- Skärpta föreskrifter om föryngring
- Anmälan av skyddsdikning tas bort
- Utvecklad uppföljning av ungskog
- Mer tillåtande regler för vegetativt förökade skogsplantor samt var i landet olika plantor får planteras
- Främmande trädarter
 - anmälningsplikt införs
 - mer tillåtande regler för användning

Ökad skogstillväxt

Tillväxthöjande åtgärder & förenklingar

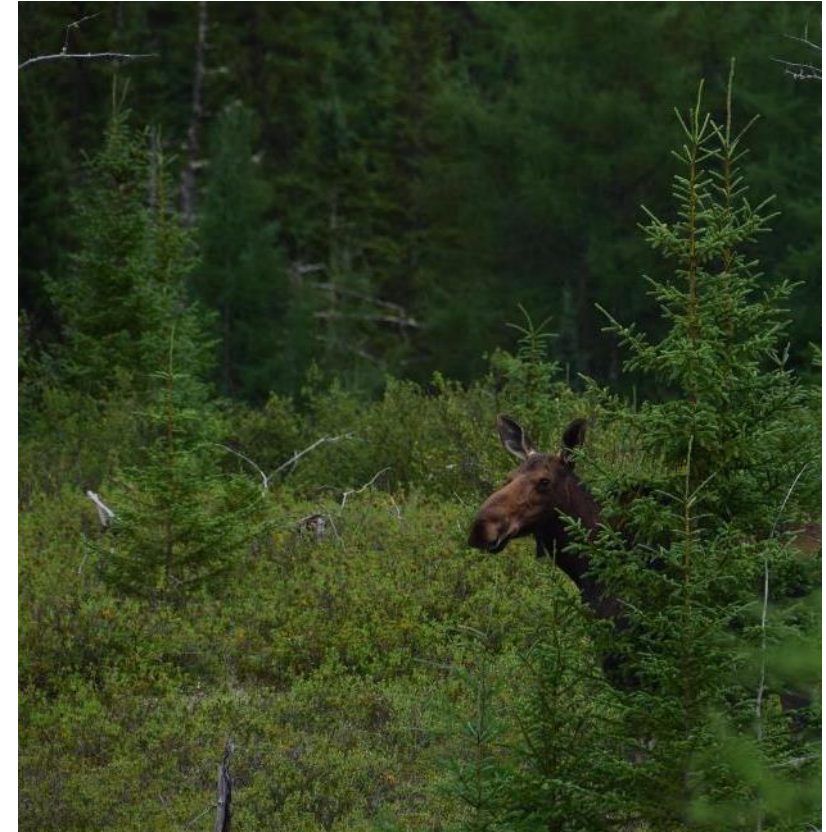
- Mer tillåtande och harmoniserade regler för kvävegödsling.
- Uppmuntra askspridning för ökad skogstillväxt.
- Förenkla administrationen och utveckla standard för skogsbilvägar
- Lägsta ålder för föryngringsavverkning
 - Samma regler i hela landet
 - Införs för främmande trädarter.

Ökad skogstillväxt

Förebyggande av skogsskador

- Författningsreglerat mål att begränsa och förebygga viltskador
- Ökat fokus på skador i fröodlingar och plantskolor
- Säkrad finansiering av Skogsskadecenter och screeningcenter
- Skärpta föreskrifter avseende skogsskador, även i reservat
- Översyn av regelverk för eldningsförbud samt brandriskinformation

Produktionsmålssystem

Obalans i uppföljning och utvärdering mellan skogspolitikens jämställda mål försvårar det politiska beslutsfattandet.

Skogsstyrelsen får i sin instruktion en tydlig uppgift att följa upp och utvärdera det skogspolitiska produktionsmålet.

Skogsstyrelsen tar fram preciseringar och indikatorer för uppföljning och utvärdering.

Uppföljning skapar drivkraft i genomförandet av åtgärder för ökad skogsproduktion.

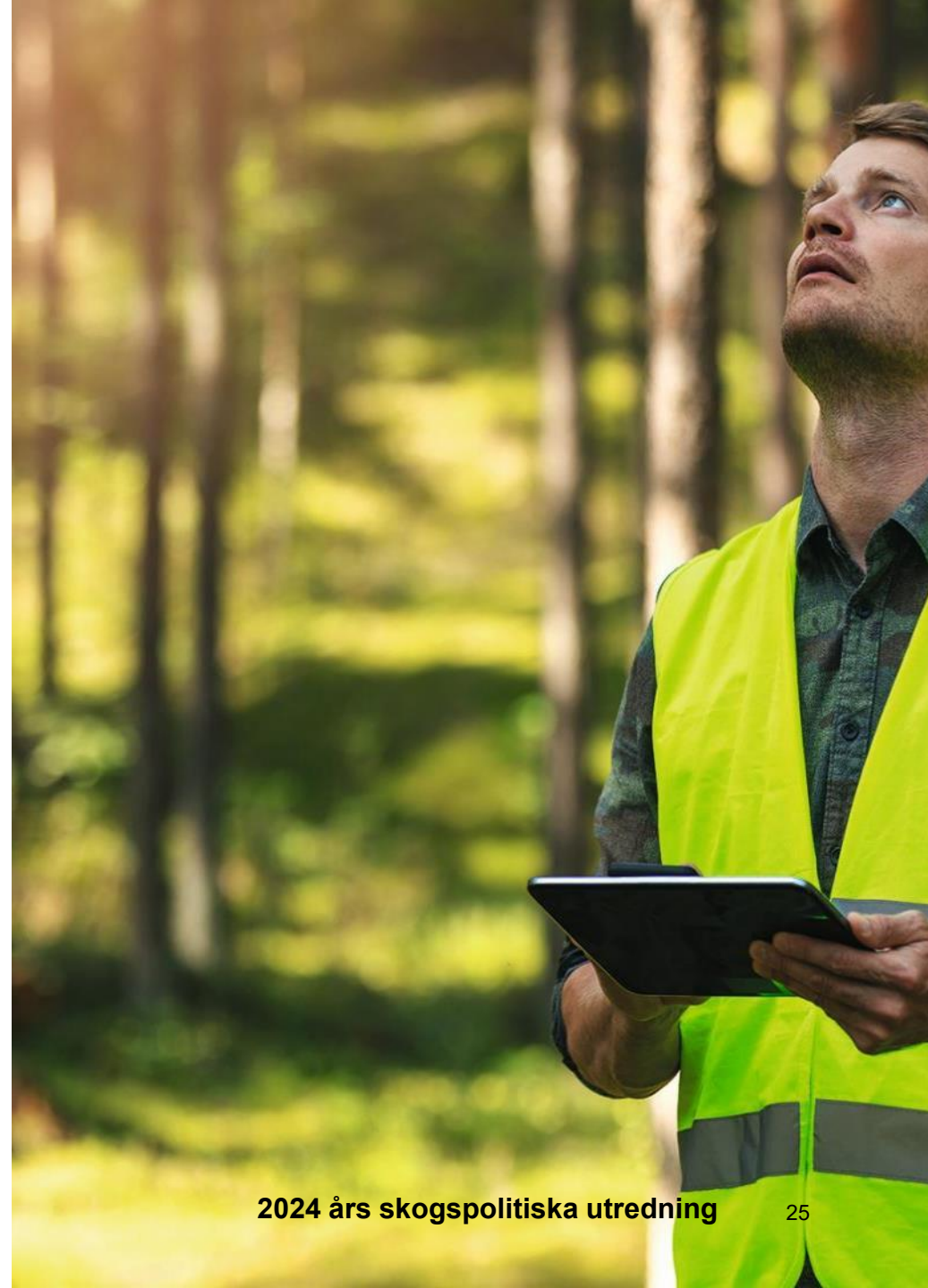
Rådgivning – ett verkningsfullt verktyg

Rådgivning är ett effektivt styrmedel för att nå de skogspolitiska målen

Rådgivning minskar behovet av tillsyn och ingripanden

Rådgivning ökar kunskapen och minskar behovet av detaljerade regelverk

Öronmärkta pengar till Skogsstyrelsen i budgeten

10-årigt forskningsprogram med fokus på skogsskötsel

Mål

Hög och säker skogstillväxt ska möta såväl klimatförändringar som framtidens råvarubehov

Medel

Forskning och förvaltning av långsiktiga försök

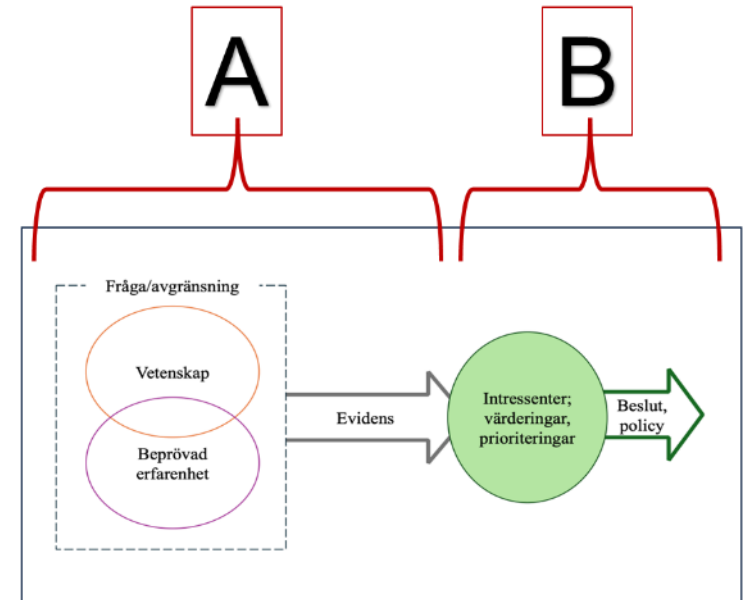
Nödvändighet

- Ökad efterfrågan på skogsråvara
- Klimatförändringar tarvar utvecklade skötselmetoder
- Nya förväntningar på hur skogen ska brukas ger nya regelverk

Förslag: Evidensbaserat beslutsfattande

- Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets instruktioner kompletteras med att deras arbete ska vara evidensbaserat och utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Regeringen beslutar om en särskild anslagspost i SLU:s regleringsbrev för Riksskogstaxeringens finansiering.

Ett tydligare Sverige i EU

Sveriges arbetssätt:

- Prioritering och politisk vilja
- Samordning
- Svensk närvaro i EU-institutionerna
- Forum för omvärldsbevakning

Principer för implementering:

- Stramare implementering
- Använd flexibiliteter
- Värna skogspolitikens principer

Rapportering: Beslut om viss rapportering görs av regeringen

Ökad skogstillväxt är ett samhällsintresse.

DN DEBATT

DN Debatt. *"Färre regler och ökad tillväxt behövs i Sveriges skogar"*

1. Tydliggör skogspolitikens mål om produktion och miljö
2. Mer rådgivning
3. Ökad skogstillväxt och klimatanpassning
4. Skogsbruk baserat på forskning, vetenskap och beprövad erfarenhet
5. Förbättrat arbetssätt i EU

Tack

Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk
(delbetänkande)

En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk
(slutbetänkande)

- Del 1 innehåller utvärderingen av skogspolitiken
- Del 2 innehåller förslagen